

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ОБЛІКУ, ФІНАНСІВ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»**

для студентів галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
всіх форм навчання

Покровськ , 2018

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни «Банківський менеджмент»: для студентів галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування всіх форм навчання / уклад. Л.Л. Катранжи. – Покровськ : ДонНТУ, 2018. – 27 с.

Методичні рекомендації для проведення практичних занять відповідають навчальній програмі підготовки магістрів галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування. У методичних рекомендаціях містяться за кожною темою перелік проблемних питань, тести і задачі, список рекомендованої літератури.

Укладач: Л. Л. Катранжи, к. е. н., доцент кафедри обліку фінансів та економічної безпеки ДВНЗ «ДонНТУ»

Рецензенти: к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та державного управління ДВНЗ «ДонНТУ» Н. К. Ющенко.

Відповідальний за випуск: Н. Ю. Рекова зав. кафедри обліку фінансів та економічної безпеки ДВНЗ «ДонНТУ»

Затверджено навчально-методичним відділом ДонНТУ,

протокол № 12 від 24.04.2018р.

Розглянуто на засіданні кафедри обліку, фінансів та економічної безпеки,

протокол № 13 від 30.03. 2018р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1.ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Теоретичні засади менеджменту в банку	5
2. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Планування банківської діяльності	6
3. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Менеджмент капіталу банку	8
4. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Управління зобов'язаннями банку	11
5. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Менеджмент кредитного портфеля банку	12
6. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Менеджмент портфеля цінних паперів банку	15
7. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Управління активами і пасивами банку ...	18
8. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Управління ліквідністю банку	21
9. РОЗРАХУНКОВІ ЗАВДАННЯ З КУРСУ «БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ».....	23
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	27

Вступ

Банківська система України відіграє важливу роль у формуванні ринкових відносин, створенні відповідної інфраструктури, посиленні стабілізаційних процесів та здійсненні структурних перетворень в економіці. Банки, глибоко проникнувши як у сферу виробництва так і життя пересічних громадян, активно впливають на економічні та соціальні процеси у суспільстві.

В умовах економічної нестабільності, інфляції, бюджетного дефіциту, головним у роботі банку стає якісне управління, яке, насамперед, залежить від кваліфікації банківських працівників, їхніх знань і досвіду.

Вивчення теоретичних засад управління в різних аспектах: формування і розміщення ресурсів, прибутковості, ризиків, ліквідності, а також набуття навичок управління діяльністю специфічних фінансово-кредитних установ – банків, роблять необхідним складовим елементом підготовки магістрів з фінансів, банківської справи та страхування.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни «Банківський менеджмент» для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» всіх форм навчання містить: перелік тем занять, проблемні питання, тестові завдання, розрахункові завдання, а також список рекомендованої літератури для підготовки до практичних занять.

1. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Теоретичні засади менеджменту в банку

Мета заняття: вивчити теоретичні засади менеджменту в банку: сутність банківський менеджменту, цілі, задачі і функції банківського менеджменту. Ознайомлення з розвитком системи банківського менеджменту в Україні та світі.

1. Дайте відповідь на запитання:

1.1 Фінансовий менеджмент та його місце у системі управління банком.

1.2 У чому полягає різниця між місією та стратегічною метою діяльності банку?

1.3 Які основні групи методів застосовуються для реалізації фінансових стратегій управління банком.

1.4 Розкрийте зміст контрольної функції управління банківською діяльністю.

2. Оберіть вірну відповідь:

2.1 Мета управління фінансовою діяльністю банку може полягати в:

А) максимізації прибутків;

Б) мінімізації ризиків;

В) максимізації прибутків з одночасною мінімізацією ризиків;

Г) максимізації прибутків за умови обмеження рівня ризиків;

Д) максимізація вартості банку.

2.2 У чому полягають основні принципи аналізу діяльності комерційного банку:

А) науковий характер, оперативність та ефективність;

Б) правильність складання бухгалтерської звітності;

В) своєчасне інформаційне забезпечення;

Г) об'єктивність, плановість, системність;

Д) систематичність та дійовість.

2.3 Метод банківського менеджменту, що використовується для ефективного формування й використання ресурсів і представляє собою систему поточних, оперативних і довгострокових планів:

- А) планування;
- Б) прогнозування;
- В) казначейське управління;
- Г) Ваш варіант відповіді.

2.4 Що є метою менеджменту персоналу в банку:

- А) аналіз якості роботи персоналу;
- Б) зниження плинності кадрів;
- В) підвищення рівня професійних знань;
- Г) підвищення заробітної плати співробітників.

2.5 Чи ви вважаєте вірним твердження, що стратегія довгострокового акценту характеризується невисокою дохідністю та низьким ризиком?

а) так; б) ні. Дайте коротке обґрунтування відповіді.

Література: [1; 2; 8]

2. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Планування банківської діяльності

Мета заняття: ознайомитися з сутністю та роллю стратегічного і оперативного планування в банківській діяльності, вивчити особливості бюджетування в банку, здійснення корегування планових показників і моніторингу виконання планів.

1. Дайте відповідь на запитання:

1.1 Які методи узгодження фінансових планів може використати менеджмент банку?

1.2 Яким чином здійснюється формування дохідної і витратної частин бюджету банку?

1.3 У чому полягає мета оперативного планування в банку?

1.4 З яких елементів складається SWOT-аналіз?

1.5 Особливості планування ефективного функціонування філій банку.

2. Оберіть вірну відповідь:

2.1 Система планів сучасного банку включає:

А) стратегічний план банку;

Б) плани розвитку банку (поточні, тактичні, оперативні, диспозитивні);

В) довгострокові банківські плани;

Г) бізнес-плани банку.

2.2 Тактичні плани передбачають:

А) місію, загальні цілі, способи їх досягнення і розрахований на тривалий період їх реалізації;

Б) конкретні способи використання кредитних ресурсів, необхідних для досягнення довготермінових цілей банку;

В) календарну послідовність реалізації заходів, досягнення стратегічних цілей, конкретизує зміст стратегічних дій.

2.3 За ознакою горизонту планування стратегічне планування може бути:

А) довгостроковим;

Б) середньостроковим;

В) короткотерміновим;

Г) оперативним;

Д) всі відповіді є вірними.

2.4 Необхідними умовами ефективного функціонування системи фінансового планування в банку є:

А) система планування повинна бути побудована на наявній в банку системі центрів відповідальності, повноважень, контролю, інакше реалізація навіть найкращих планів буде неефективною;

Б) процес корегування фінансових планів повинен встигати за змінами в організаційно-штатних і фінансових структурах і системах управління банком;

В) фінансова діяльність банку повинна бути формалізована так, щоб для вирішення задач планування можна було застосовувати математичні методи, включаючи моделювання;

Г) процес фінансового планування повинен бути неперервним: одночасно з використанням і аналізом результатів виконання плану одного періоду, приймаються фінансові плани на наступний період;

Д) в плануванні потрібно використовувати багатоваріантні підходи: необхідно розраховувати «оптимальну», «песимістичну», та «оптимістичну» версію фінансового плану.

2.5 Чи ви вважаєте вірним твердження, що фінансовий план розвитку портфеля банківських продуктів призначений для інтеграції вартісних моделей окремих продуктів в фінансовий план розвитку банку?

а) так; б) ні. Дайте коротке обґрунтування відповіді.

Література: [3; 6; 9]

3. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Менеджмент капіталу банку

Мета заняття: ознайомлення зі структурою банківського капіталу, методами оцінки вартості капіталу банку, вивчення особливостей процесу планування потреби в капіталі, оптимізації рівня капіталізації банку.

1. Дайте відповідь на запитання:

1.1 Методи оцінки вартості банківського капіталу.

1.2 Які чинники зумовлюють потребу в нарощуванні капіталу банку?

1.3 Базельські вимоги щодо достатності капіталу.

1.4 Проблеми і перспективи адаптації міжнародних стандартів формування капіталу до практики банків в Україні.

1.5 Які джерела поповнення капіталу може використати банк, які їх переваги та недоліки з погляду банківського менеджменту?

2. Оберіть вірну відповідь:

2.1 Залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань:

- А) власні кошти банку;
- Б) капітал банку;
- В) статутний капітал банку;
- Г) основні засоби банку.

2.2 Частина прибутку, яка виплачується емітентом корпоративних прав на користь власників корпоративних прав:

- А) річна ставка відсотку;
- Б) дивіденд;
- В) податкова знижка.

2.3 Функції власного капіталу:

- А) захисна;
- Б) оперативна;
- В) регулююча;
- Г) стимулююча;
- Д) функція «стартового капіталу».

2.4 Які з цих тверджень є вірними:

А) наявність збитків у банку не є перешкодою для збільшення статутного капіталу банку;

Б) резервний капітал і нерозподілений прибуток банку входять до складу власного капіталу;

В) банки в Україні можуть створюватися у формі публічних і приватних акціонерних товариств;

Г) формування буферів капіталу збільшує вимоги центрального банку (НБУ) щодо мінімального рівня адекватності регулятивного капіталу банків;

Д) основними способами оцінювання величини капіталу банку є такі: за балансовою вартістю, за ринковою вартістю, за правилами регулюючих органів;

Е) важливою складовою фінансової стратегії банку, спрямовану на реалізацію основною мети – максимізації ринкової вартості та зростання добробуту власників, є дивідендна політика;

Ж) процес управління формуванням банківського капіталу – цілеспрямований вплив суб'єктів на об'єкти, представлені власним, залученим, позиковим капіталом, його вартістю і структурою, ризиками, шляхом використання інструментів фінансового механізму на всіх етапах життєвого циклу банку, орієнтованих на досягнення поставлених завдань, передбачених стратегією.

2.5 До нормативних вимог щодо банківського капіталу банків відносяться:

А) мінімальний розмір регулятивного капіталу;

Б) норматив адекватності (достатності) регулятивного капіталу;

В) норматив достатності основного капіталу;

Г) мінімальний рівень контрциклічного буферу і буферу системної важливості.

2.6 Які з цих тверджень не є вірними:

А) банк з іноземним капіталом - банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 25 відсотків;

Б) капітал приписний - сума грошових коштів у вільно конвертованій валюті, надана іноземним банком філії для її акредитації;

В) державний банк - це банк, щонайменше 10 % статутного капіталу якого належать державі;

Г) НБУ має право вимагати від українського банку зменшення участі в капіталі дочірнього банку, закриття дочірнього банку, філії банку, створених на території інших держав, якщо нагляд за дочірніми банками або філією

українського банку, створеними на території інших держав, який здійснюється органом нагляду іншої держави, є неефективним;

Д) реорганізація банку може здійснюватися шляхом злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення.

Література: [1; 4-7]

4. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Управління зобов'язаннями банку

Мета заняття: ознайомлення з методами оптимізації ресурсної бази, ціновими та неціновими методами управління депозитними зобов'язаннями банку, теоретичними засадами управління недепозитними банківськими зобов'язаннями, вивчення особливостей формування вартості ресурсів.

1. Дайте відповідь на запитання:

1.1 Які переваги та недоліки зовнішніх джерел поповнення капіталу банку з погляду банківського менеджменту?

1.2 Що є вирішальним фактором при мобілізації банком додаткових ресурсів?

1.3 Які джерела формування ресурсів є найвигіднішими для банку з фінансової точки зору і чому?

2. Оберіть вірну відповідь:

2.1 Що дозволяє отримати інформацію про загальні тенденції формування пасивів комерційного банку:

- А) аналіз динаміки складу та оцінка власних коштів комерційного банку;
- Б) аналіз депозитної політики банку;
- В) оцінка обґрунтованості залучення МБК;
- Г) оцінка ризику кредитного портфеля банку.

2.2 Оцінка депозитної політики комерційного банку визначається за такими показниками:

- А) середній строк зберігання вкладеної гривні;
- Б) коефіцієнт використання депозитів;

В) величина депозитного проценту;

Г) рівень осідання коштів.

2.3 Оберіть вірне твердження:

А) залучені кошти мають значну питому вагу в пасивах банку, яка в за своїми розмірами наближається до власних коштів;

Б) метою банківського менеджменту у сфері управління зобов'язаннями банку є залучення достатнього обсягу коштів з найменшими витратами для фінансування тих активних операцій, які має намір здійснити банк;

В) банк, перенасичений ресурсами, але обмежений небагатьма прибутковими напрямками їх розміщення, зберігає або навіть зменшує депозитні ставки;

Г) обираючи метод управління залученими коштами, менеджмент банку має порівняти витрати, пов'язані з підвищенням депозитної ставки, та витрати, які супроводжуватимуть впровадження нецінових прийомів;

Д) в основу формування депозитних ставок покладено визначення базової облікової ставки НБУ, яка показує той мінімальний рівень дохідності, що задовольнить інвестора у разі вкладення власних коштів у конкретний банк.

2.4 Банк буде більш фінансово стійким, якщо у структурі залучених коштів будуть переважати:

А) строкові кошти;

Б) кошти до запитання;

В) депозити, залучені від інших банків;

Г) міжбанківські кредити отримані.

Література: [4; 8]

5. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: **Менеджмент кредитного портфеля банку**

Мета заняття: набуття навичок щодо здійснення кредитних операцій і управління ними, визначення дохідності кредитного портфеля та методів

ціноутворення, ознайомлення з засадами ефективного управління кредитним портфелем.

1. Дайте відповідь на запитання:

1.1 Кредитна політика банку: роль, зміст та розробка. Методичне забезпечення процесу кредитування.

1.2 Які методи зниження ризику кредитного портфеля може застосовувати менеджмент банку?

1.3 Які види диверсифікації кредитного портфеля застосовуються у банківській практиці?

1.4 Як формується резерв для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків?

1.5 У чому полягає сутність сек'юритизації активів банку?

1.6 Які методи використовуються для управління проблемними кредитами банку?

2. Оберіть вірну відповідь:

2.1 Принципами банківського кредитування є:

- А) зворотність;
- Б) платність;
- В) забезпеченість;
- Г) строковість;
- Д) ефективність;
- Е) безризиковість.

2.2 Скоординована сукупність дій у сфері розробки та реалізації кредитної політики, організації кредитного процесу шляхом безпосереднього впливу на кредитний портфель для досягнення стратегічних цілей діяльності банку:

- А) управління активами і пасивами;
- Б) управління кредитним портфелем;
- В) управління кредиторською заборгованістю;
- Г) складання плану реагування на ризик;
- Д) ваш варіант відповіді.

2.3 Які з тверджень є вірними:

А) основною метою управління кредитним портфелем банку є досягнення оптимального співвідношення між ризиком та прибутковістю, що супроводжують кредитну діяльність банку з урахування місії та стратегії розвитку банку;

Б) кредитні операції є активними банківськими операціями;

В) кредитний портфель банку являє собою сукупність наданих кредитів;

Г) відсоток за надання кредиту не повинен перевищувати вартість депозитних ресурсів;

Д) коли кредит надано позичальнику, з яким пов'язується певний ризик, то кредитна ставка перевищує базову на величину кредитного спреда, котрий відображає рівень ризику клієнта.

2.4 Основними функціями управління кредитного портфеля банку є:

А) інформаційно-аналітична;

Б) оптимізаційна;

В) забезпечення диверсифікації кредитного ризику;

Г) ваш варіант відповіді.

2.5 Які з тверджень є помилковими:

А) розвиток інвестиційних кредитних продуктів вимагає від банків переходу до клієнтоорієнтованого підходу, що означає націленість на встановлення стійких тривалих відносин з клієнтами, які забезпечать банкам лояльність клієнтів, розуміння їх намірів і дозволять усе більш якісно задовольняти потреби клієнтів;

Б) кредитний портфель банку слід розглядати як структурований портфель активів, що піддається оцінці, сегментації, класифікації та управлінню, характер якого документально заздалегідь визначається кредитною політикою – стратегією і тактикою банку щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування клієнтів банку на основі принципів кредитування;

В) управління кредитним портфелем банку має за мету балансування та стримування ризику усього портфеля, контролювати структуру кредитного ризику, що притаманний тим чи іншим ринкам, клієнтам, позичковим інструментам, кредитам та умовам діяльності;

Г) диверсифікація ризику передбачає спосіб трансформування боргових зобов'язань банку у ліквідні інструменти ринку капіталів шляхом випуску боргових цінних паперів, забезпечених пулом однорідних активів;

Д) система управління кредитним ризиком – це процес, за допомогою якого банк ідентифікує ризикоутворюючі фактори виникнення структурних компонент кредитного ризику, оцінює їх величини, здійснює їх моніторинг і контролює ризикові позиції з метою його мінімізації.

Література: [2; 3; 8]

6. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Менеджмент портфеля цінних паперів банку

Мета заняття: вивчення теоретичних засад формування портфеля цінних паперів, здійснення банками активної та пасивної інвестиційної політики, набуття навичок щодо управління ризиком при формуванні портфеля цінних паперів.

1. Дайте відповідь на запитання:

- 1.1 Розкрийте основні принципи теорії портфеля.
- 1.2 Які основні типи портфелів цінних паперів може сформувати банк?
- 1.3 У чому полягає суть управління портфелем цінних паперів?
- 1.4 У чому полягає відмінність між активною та пасивною інвестиційною політикою банку на ринку цінних паперів?
- 1.5 Якими є основні характеристики цінних паперів?
- 1.6 За якими критеріями формують оптимальний портфель цінних паперів?

1.7 Як впливає значення коефіцієнта кореляції на величину ризику портфеля?

1.8 Що таке ринковий портфель цінних паперів? Як обчислити його структуру?

1.9 Сформуйте задачу Тобіна оптимізації структури портфеля цінних паперів.

2. Оберіть вірну відповідь:

2.1 Управління портфелем цінних паперів:

А) це розподіл коштів між різними активами (акцій, облігацій тощо) у найбільш вигідній пропорції;

Б) співвідношення часток інвестицій у цінні папери різних видів та підприємств у певного інвестора;

В) це діяльність щодо його формування і підтримки з метою досягнення поставлених цілей при збереженні необхідного рівня доходності і мінімізації ризику та витрат, що пов'язані з ним;

Г) це міра можливості того, що настануть обставини, за яких інвестор може понести збитки, спричинені інвестуванням у портфель цінних паперів, а також операціями по залученню ресурсів до формування портфеля.

2.2 Ризик портфеля з двох видів цінних паперів з оптимальною структурою дорівнюватиме нулю, якщо коефіцієнт норм прибутку даних цінних паперів ρ_{12} складає:

А) 1;

Б) -1;

В) 0;

Г) 0,3.

2.3 Норма прибутку цінних паперів r_t , що мала місце у періоді t , обчислюється за формулою (де T – кількість періодів, упродовж яких спостерігались норми прибутку цінних паперів – роки, місяці або тижні); t – індекс номеру періоду

($t = \overline{1, T}$); C_t, C_{t-1} – вартість цінних паперів у період t і $t - 1$ відповідно; D_t – дивіденди, нараховані у період t :

$$\text{А) } r_t = \frac{C_t + C_{t-1} + D_t}{C_{t-1}} \cdot 100\%;$$

$$\text{Б) } r_t = \frac{\sum_{t=1}^T C_t + C_{t-1} + D_t}{C_{t-1}} \cdot 100\%;$$

$$\text{В) } r_t = \frac{C_t - C_{t-1} + D_t}{C_{t-1}} \cdot 100\%;$$

$$\text{Г) } r_t = \frac{\sum_{t=1}^T C_t - C_{t-1} + D_t}{C_{t-1}} \cdot 100\%.$$

2.4 Очікувана норма прибутку цінних паперів – це:

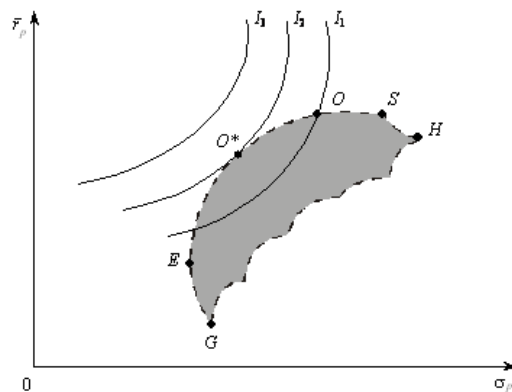
А) сума добутків очікуваних норм прибутку цінних паперів на частки цінних паперів, що включаються до портфеля;

Б) сума квадратів очікуваних норм прибутку цінних паперів на частки цінних паперів, що включаються до портфеля;

В) сума квадратів відхилень норм прибутку цінних паперів, включених до портфеля від математичних очікувань;

Г) сума норм прибутку цінних паперів, включених до портфеля.

2.5 На рисунку заштрихована область – це:

А) множина ефективних портфелів;

Б) множина допустимих портфелів;

В) область мінімального ризику;

Г) область максимального прибутку.

2.6 Загальний ризик портфеля цінних паперів в процесі його диверсифікованості можна:

- А) цілком усунути;
- Б) частково усунути;
- В) взагалі ризик не може бути усунутий.

2.7 β – коефіцієнт:

- А) є мірою ринкового ризику акції, що показує мінливість її прибутковості по відношенню до прибутковості на ринку;
- Б) завжди означає середній ступінь ризику даного цінного паперу;
- В) є середньозваженим показником прибутковості;
- Г) вірна відповідь відсутня.

2.8 З ростом числа видів цінних паперів, включених у портфель, ризик портфеля обмежений і наближається до:

- А) 0,5;
- Б) 0;
- В) 1;
- Г) вірна відповідь відсутня.

Література: [2;4-6; 10]

7. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Управління активами і пасивами банку

Мета заняття: вивчення теоретичних засад управління активами банківської установи і джерелами їх формування (пасивами).

1. Дайте відповідь на запитання:

1.1 Розкрийте методи управління строками та обсягами активів та зобов'язань банку.

1.2 У чому полягає збалансований і незбалансований за строками підхід до управління активами і пасивами?

1.3 Якими є основні положення геп-менеджменту? Які проблеми виникають у процесі практичного застосування геп-менеджменту?

1.4 Як здійснюється управління відсотковим ризиком банку за допомогою дюрації? Розкрийте метод імунізації балансу банку.

1.5 Які функції виконує казначейство банку в процесі управління активами і пасивами?

2. Оберіть вірну відповідь:

2.1 Метою банківського менеджменту у сфері управління пасивами банку є:

А) залучення потрібного обсягу коштів за найвищою ціною для фінансування активних операцій банку у запланованому ним обсязі;

Б) встановленні граничних розмірів депозитної бази, її місця в ресурсному потенціалі банку та засобах реалізації стратегічних цілей банку;

В) залучення потрібного обсягу коштів за найменшою ціною для фінансування активних операцій банку у запланованому ним обсязі;

Г) формування портфеля депозитних послуг, різноманітних форм і методів здійснення цих заходів, визначення його конкурентних позицій на даному сегменті ринку і забезпечення стійкості та надійності ресурсної бази;

Д) вірна відповідь відсутня.

2.2 Коефіцієнти, що використовуються при аналізі стабільності ресурсної бази банку:

А) коефіцієнт трансформації залишків на рахунках у строкові депозити;

Б) середній термін збереження грошових коштів на рахунках;

В) показник рівня осідання коштів у вкладах;

Г) коефіцієнт трансформації короткострокових ресурсів у довгострокові інвестиції;

Д) всі відповіді вірні.

2.3 Мета управління активами і пасивами банку – це:

А) підтримка платоспроможності банку, тобто здатності надавати готівку для запланованих та випадкових потреб і виконувати зобов'язання в разі їх виникнення;

Б) запобігання несанкціонованим ризикам, які можуть завдати збитків, зокрема процентного, валютного, кредитного, тощо;

В) забезпечення рівня доходів від активних та пасивних операцій, достатнього для покриття витрат по депозитах (боргах) і досягнення необхідного рівня прибутковості акціонерного капіталу.

2.4 Збалансована стратегія управління активами і пасивами реалізується на практиці застосуванням спеціальних підходів, таких як:

- А) леверидж;
- Б) концентрація;
- В) метод управління розривом.

2.5 Незбалансоване за строками управління активами і пасивами обов'язкове супроводжується:

- А) зростанням ризиків;
- Б) зростанням доходів;
- В) зниженням ризиків і зростанням доходів;
- Г) усе залежить від кон'юнктури ринку.

2.6 Управління активами і пасивами банку на основі розриву між чутливими до зміни відсоткових ставок активів і чутливими до зміни відсоткових ставок пасивів – це:

- А) ГЕП-менеджмент;
- Б) дюрація;
- В) резервування;
- Г) спред.

2.7 При використанні методу загального фонду необхідно:

- А) розподілити всі ресурси за джерелами формування залежно від оборотності за рахунками;
- Б) за кожним із джерел не встановлюють вимоги збереження фіксованої частки ресурсів у ліквідній формі;
- В) об'єднати кошти з кожного джерела на фінансування відповідних активів.

Література: [2;9]

8. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: Управління ліквідністю банку

Мета заняття: вивчення теоретичних засад управління ліквідністю банківської установи.

1. Дайте відповідь на запитання:

1.1 Розкрийте сутність поняття «ліквідність банку».

1.2 Які активи відносяться до високоліквідних? Які активи відносяться до неприбуткових?

1.3 Які нормативи ліквідності встановлюються для банків?

1.4 Визначте цілі та завдання управління ліквідністю банку.

1.5 Які чинники впливають на підвищення ризику ліквідності банку?

1.6 Які основні теорії управління ризиком ліквідності? У чому полягає їх сутність?

1.7 Що саме необхідно використовуватися при прогнозуванні розриву ліквідності?

1.8 Охарактеризуйте порядок прийняття управлінських рішень за результатами визначення потреби банку в ліквідних коштах.

1.9 Назвіть дії фінансового менеджера у випадку дефіциту або надлишку ліквідності.

1.10 Про які стратегії управління ліквідністю банку Ви знаєте? Яка зі стратегій управління ліквідністю є найменш ризиковою?

2. Оберіть вірну відповідь:

2.1 Ліквідність банку визначається як:

А) достатній обсяг власних оборотних коштів банку;

Б) здатність банку своєчасно задовольняти кредитні заявки клієнтів;

В) здатність банку в будь-який момент виконувати свої грошові зобов'язання;

Г) здатність банку залучати грошові ресурси в будь-який час за будь-якою ціною.

2.2 До високоліквідних активів банку належать:

А) залишки в касі, на кореспондентських рахунках у НБУ, на кореспондентських рахунках в інших банках, високоліквідні цінні папери, кредити, надані надійним позичальникам;

Б) робочі активи банку з терміном погашення до одного місяця;

В) залишки в касі, на кореспондентських рахунках в НБУ, на кореспондентських рахунках в інших банках, високоліквідні цінні папери;

Г) залишки в касі, на кореспондентських рахунках у НБУ, на кореспондентських рахунках в інших банках, цінні папери, кредити з терміном погашення до одного місяця.

2.3 Мета управління ліквідністю банку полягає в:

А) максимізації величини ліквідних активів;

Б) мінімізації величини ліквідних активів;

В) підтриманні ліквідності банку на передбаченому законом рівні;

Г) мета залежить від загальної стратегії управління фінансами банку.

2.4 Управління ліквідністю полягає в:

А) управлінні ліквідними коштами, а також управлінні графіками погашення позик;

Б) управлінні довгостроковими вкладками та позиками;

В) управлінні середньозваженим терміном погашення зобов'язань;

Г) урівноваженні ризику ліквідності.

2.5 До системи управління ризиком ліквідності належать такі складові:

А) політика і положення з управління ліквідністю і з управління активами-зобов'язаннями;

Б) адекватні та ефективні процедури і засоби контролю управління ризиком ліквідності;

В) немає правильного варіанта відповіді;

Г) відповіді а) та б) правильні.

9. Розрахункові завдання з курсу «Банківський менеджмент»

Завдання 1. Банком здійснена емісія акцій у відповідності із оголошеним засновниками статутним фондом комерційного банку в сумі 500 млн грн. У шестимісячний термін передплати було реалізовано акцій на суму 370 млн грн. Чи був визнаний дійсним даний випуск акцій та зареєстрований статутний фонд?

Завдання 2. Визначити розмір регулятивного капіталу та порівняти його з нормативним значенням на основі наступних даних:

- основний капітал банку – 460 млн грн;
- додатковий капітал – 200 млн грн;
- фактично сформований резерв за інвестиційними операціями – 30 млн грн;
- розрахункова сума резерву, що має бути створений за активними операціями (кредитування) – 50 млн грн;
- відвернення – 30 млн грн;
- збиток минулого року – 80 млн грн.

Зробити відповідні висновки.

Завдання 3. Вкладник розмістив свої кошти в розмірі 10000 грн на строковий депозит в банк «Скарбничка» терміном на 6 місяців під ставку 14,5 % річних з щомісячним нарахуванням простих відсотків. Якою буде сума відсотків на кінець визначеного терміну? Яку суму відсотків вкладник буде отримувати щомісячно?

Завдання 4. Банк пропонує вкладникам депозити терміном на три місяці двох видів:

а) депозит «Капітал» на умовах щомісячного нарахування складних відсотків за ставкою 17 % річних;

б) депозит «Різдвяний» на умовах щодакного нарахування складних відсотків за ставкою 16 % річних.

Залучення коштів на яких умовах буде більш привабливим?

Завдання 5. Банк залучає депозит фізичної особи у розмірі 14000 грн. на три місяці на термін з 01 вересня до 01 грудня за складною відсотковою ставкою 15% річних із капіталізацією відсотків щомісячно. Відсотки нараховуються в останній день місяця і сплачуються при погашенні депозиту. Кількість днів згідно з угодою розраховується за методом «факт/факт» (англійський). Необхідно нарахувати відсотковий дохід за кожен місяць та обчислити платіж по закінченні терміну дії депозитної угоди.

Завдання 6. Банківські установи «А», «Б» і «В» подали заявки на купівлю кредитів через процентний тендер. Обсяг кредитів, що виставляються на продаж становить 300 тис. грн. Термін кредиту – 30 днів. Стартова ціна кредиту – 20%. Кількість днів у році – 365.

Визначити: 1) потенційні можливості кожного з банків на купівлю кредиту; 2) суму нарахованих процентів, які сплатять банки Національному банку України після визначеного терміну; 3) суму коштів, що зараховується на рахунок Національного банку України після визначеного терміну. Умови купівлі кредиту, що викладені в заявці на участь у тендері:

Умови купівлі кредиту	Банки		
	А	Б	В
1. Сума кредиту, тис. грн	1000	500	300
2. Плата за кредит, що пропонується банком, %	18	20,5	21

Завдання 7. Банк «Фінанси та кредит» 01 березня поточного року видав короткотерміновий кредит юридичній особі МП «Богдан» на суму 100000 грн. під 24 % річних терміном до 01 вересня поточного року. Визначити суму нарахованих процентів, використовуючи методи їх нарахування «30/360», «факт/360» та «факт/факт» методи. Які з цих методів вигідні банку, а які позичальнику?

Завдання 8. Кредит для купівлі автомобіля вартістю 650000 грн. відкрито на 5 років під 11%. Початковий внесок покупця – 100 тис. грн., а решта боргу буде сплачуватись щомісячно протягом усього терміну кредитної угоди. Розрахувати суму щомісячних платежів позичальника.

Завдання 9. У зв'язку із розширенням торгівельної діяльності клієнта-юридичної особи, банк запропонував йому скористатись послугами факторингу. Проаналізувавши всі наданні клієнтом документи на суму 1500000, комерційний банк запропонував кредитування його діяльність на суму 1000000 грн. З метою покриття своїх ризиків, банк висунув умову щодо внесення клієнтом у забезпечення кредиту нерухомого майна. Створіть факторингову угоду та здійсніть операції по врахуванню та оприбуткуванню заставного майна. Через 39 кризові явища на ринку нерухомості, зменшилась ринкова вартість нерухомого майна, в зв'язку із чим банком було переглянуті умови договору застави та за згодою клієнта змінено тип забезпечення.

Завдання 10. Для звичайної акції наявна така статистична інформація:

t	0	1	2	3	4	5
c_t	35	40	55	45	62	62
d_t	0	5,0	4,0	4,5	3,0	3,5

де: t — номер періоду ($t=0, 1, \dots, 5$); c_t — ціна однієї акції на кінець t -го періоду; d_t — дивіденди, виплачувані на одну акцію протягом t -го періоду. Обчислити ступінь ризику цієї акції у вигляді оцінок дисперсії та середньоквадратичного відхилення її норм прибутку. Усі обчислення здійснювати з точністю до 0,001.

Завдання 11. Визначити неринковий ризик кожної акції, якщо значення коефіцієнту β акцій трьох компаній 0,662; 1,112 і 1,022 відповідно, а стандартне відхилення ринкового портфелю дорівнює 15,2%. Коваріаційна матриця:

$$VC = \begin{pmatrix} 146 & 187 & 145 \\ 187 & 854 & 104 \\ 145 & 104 & 289 \end{pmatrix}.$$

Завдання 12. Здійснити аналіз процентного ризику комерційного банку, виходячи з наступних даних:

млн. грн.

Стаття	Величина активів	Середні ставки доходу	Величина пасивів	Рівень витрат
Чутливі до процентної ставки	600	12 %	700	9 %
З фіксованою ставкою	250	15 %	120	8 %
«Непрацюючі»/ безпроцентні	150		100	
Усього			920	
			Акціонерний капітал	
			80	
Усього	1000		1000	

Завдання 13. Визначити вплив зміни спреда на чистий процентний дохід.

млн. грн.

Величина активів	Середні ставки доходу	Величина пасивів	Рівень витрат
1200	12 %	1400	9 %
500	15 %	240	8 %
300		200	
		160	
2000		2000	

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посіб. / В.М. Лачкова, Л.І. Лачкова, І.Л. Шевчук. – Харків : Видавець Іванченко І.С., 2017. – 180 с.
2. Банківський менеджмент : питання теорії та практики : монографія / О.А. Криклій, Н.Г. Маслак, О.М. Пожар та ін. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – 152 с.
3. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посіб. / [за ред. І.Г. Сокиринської, Т.О. Журавльової]. – Дніпропетровськ : Пороги, 2016. – 192 с.
4. Фінансовий менеджмент у банках : навч. посіб. для студ. 5 курсу всіх форм навч. спец. «Банківська справа» / уклад. Н.В. Тарасевич. – Одеса : ОДЕУ; Ротапринт, 2008. – 182 с.
5. Банківський менеджмент : підруч. / [за ред. О.А. Кириченка, В.І. Міщенко]. – К. : Знання, 2005. – 832 с.
5. Банківська справа : підруч. / І.О. Лютий, А.С. Криклій, В.І. Міщенко та ін. ; [за заг. ред. І.О. Лютого]. – К. : Видавн.-поліграфіч. центр «Київський університет», 2009. – 384 с.
6. Череп, А.В. Банківські операції : навч. посіб. / А.В. Череп, О.Ф. Андросова. – К. : Кондор, 2008. – 410 с.
7. Версаль, Н.І. Фінансовий менеджмент у банку : практикум / Н.І. Версаль. – К. : ЦП «Компринт», 2015. – 144 с.
8. Фінансовий менеджмент у банку : підруч. / Л.О. Примостка. – 3-тє вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2012. – 338 с.
9. Система ризик-менеджменту в банках : теоретичні та методологічні аспекти : монографія / [за ред. В.В. Коваленко]. – Одеса : ОНЕУ, 2017. – 304 с.

10. Управління банківською інвестиційною діяльністю : монографія / [за ред. С.К. Реверчука]. – Львів : Тріада плюс, 2007. – 194 с.